

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

18. årgang, nr. 3

2007/2008

Indhold:

Frederike Brun	side 3
TENEN holder generalforsamling i Odense	side 6
Årsberetning TENEN 2007	side 7
Ligklæder – Tøj til de døde børn	side 8
På besøg i eventyrets verden	side 9
Efterlysning	side 11
Postkort fra Paris	side 12
Håndarbejdets dag i 10 år	side 14
1001 sting – 100 års broderihistorie	side 16
Bog anmeldelser	side 18
Roses From The Heart	side 26
Farvel Anni	side 28
Arrangements- og udstillingskalender	side 29
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side 31

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55

Næstformand: Lone de Hemmer Egeberg, Teglgården 66 st.th, 3460 Birkerød,
telefon 45 81 05 05

Kasserer: Bent Bille, Søndergade 66, 5620 Glamsbjerg, telefon 64 72 15 65

Giro nummer: 143-0130

Medlemsskab tegnes hos kassereren. I 2007 / 2008 er prisen pr. år 200 kr.

Husstandsmedlemsskab koster 300 kr.

Medlemmer får tilsendt tidsskriftet TENEN.

Tidsskriftet TENEN

Redaktion: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55,

ePost silke-annet@detail.dk • Lis Slottved, telefon 74 63 03 50,

ePost slottved@privat.dk • Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 48 17 16 47,

ePost vof13450@yahoo.co.uk

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 23.01.2008.

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne juli, oktober, januar og april.

Deadline for redaktionelt stof er seks uger før eller efter aftale med redaktionen.

Artikler og indlæg sendes til redaktionen

fx med ePost – eller maskinskrevet med brevpost.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer

– så længe lager haves. Prisen er 50 kr.

Ændring af sendeadresse meddeles til kassereren.

Internet: <http://tenen-dk.homeunix.org/tenen> eller <http://tenen.does.it>

FREDERIKE BRUN

Den fine artikel om blegepladser i TENEN nummer 18/2, fik mig til at tænke på Frederike Brun, født Münter. Frederike blev født i 1765, som datter af Balthasar Münter, der var sognepræst ved den tyske kirke, Skt. Petri, i København. Det var Frederikes far, der blev tilkaldt for at tale med Struensee umiddelbart inden dennes henrettelse, for at gøre et forsøg på at få ham til at bekende sig til den kristne tro.

Frederike blev gift med købmand Constantin Brun i 1783. I 1810, hvor hun havde en lang sygdomsperiode, brugte hun en del af tiden på at ligge og tænke tilbage på sin barne- og ungdomstid. Senere hen nedskrev hun erindringerne og fik dem udgivet i bogform – Ungdoms-Erindringer.

*

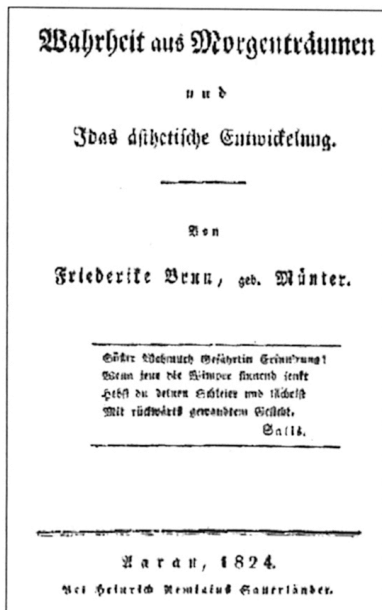
At læse bogen er som at træde et langt skridt tilbage i tiden og pludselig befinde sig i slutningen af 1700-tallet, som en lille flue på væggen, der ser og iagttager livet omkring sig.

Når jeg kom i tanke om bogen ved at læse om blegning, er det fordi Frederike med stor glæde beretter om familiens sommerlandsted ved Peblingsøen. Om udsigten ud over engene, hvor blegepladserne ligger som hvide pletter, mellem de

venlige, blinkende pileomkransede Damme, midt i alt det grønne.

Hun fortæller også, at der ved Blegedammene boede en hollandsk familie, bestående af tre søstre ved navn Jenner; familien drev en kattunfabrik, og dér legede Frederike i farver- og malerstuerne og ved glit-terpressen – og hun fik oven i købet lov til at tegne mønstre til kattun-stofferne.

Frederike Brun levede på et tidspunkt hvor hun både prøvede den opstadsede rokokomode, og fik oplevet den kropslige lettelse, der fulgte med den senere empiretid. Hun skriver om alle pinslerne hun som barn gennemgik for at følge den mode, som et tolvårsbarn i de velhavende kredse også måtte underlægge sig.

I kapitel 43 beskriver hun den langsommelige og pinefulde proces hun en gang om ugen måtte underlægge sig, når hendes hår skulle sættes med lange hårnåle og store valker. Frisuren skulle holde en uge, hvorfor det var nødvendig at finde en sovestilling, der tilgodeså hårnålene bedst muligt.

I det efterfølgende kapitel beskriver hun så selve påklædningen, og adresserer ordene til sine døtres generation, der aldrig har oplevet de snærende klæder.

I kapitel 44 skriver Frederike: Var Hovedet saaledes kun en stakels ulykkelig Fange, saa kan jeg forsikre Eder, mine smukke unge Piger, at Legemet ikke var det mindre! Midien var omsluttet af et Snøreliv (ikke uligt en Smørfjerdig); og mit var tilmed af ganske særlig Omfang, baade fordi jeg aldeles ikke kunde taale at presses ind, og fordi min Moder vaagede omhyggeligt over, at Bryst og Hofte ikke blev trykkede. Men der, hvor Snørelivet hørte op, begyndte det fire til sex Alen vide Fiskebensskjørt at tyngte Hofterne; dette Stil-lads, som ikke lod nogen menne-skelig Form være synlig, blev dækket fra Top til Taa med Engageanter, Superflus, Baand, Garneringer osv.

Fødderne vare indkapslede i Styktesko med to til tre Tommer høje Hæle; og hele denne Vanskabning rokkede usikkert og vakkende Omkring.

Og i denne Udmagning skulle der dandses! Jeg mindes at have opnaaet en Færdighed i at benytte mit Fiskebensskjørt som Sejl, saa at jeg for gunstig Vind svævede hen forbi de lange Rækker i Engelsk-

dansen – hvis Aarsag jeg ogsaa var bekjendt for min Lethed i Dandsen.

Omendskjønt der af en paa denne Maade formummet Ungmø intet var til Skue af skønne Former, og her overhovedet ikke var andet frit end Øjne og Mund (og stundom Forstanden!), saa bleve vi dog cour-tiserede med langt større Opmærksomhed, Finfølelse og Aand, og vi følte os langt mere, end vore med alle en bedre Smags ynder smykkede Døtre.

Frederike fortæller om samværet med mange af de mennesker, vi kender fra historien, om svøbning af børn, om electricitet, om livlægen Struensee og især om livet i en borgerlig familie i en historisk spændende tid.

*

Jeg kan anbefale at læse bogen. Den kan lånes på biblioteket, men den gamle udgave er måske lidt svær at få fat på, da den kun befinder sig på få biblioteker. Bogen blev i 1917 genoptrykt af Louis

Bobé i 600 eksemplarer, og Bobé har signeret dem alle. Jeg har været så heldig at få købt en antikvarisk udgave, nr. 78 af de 600.

Bogen er skrevet med gotiske bogstaver, men der er ingen grund til at lade sig afskrække af dét, det drejer sig kun om en kort tilvæningstid.

- Friederike Bruun: *Ungdoms-Erindringer* (Wahrheit aus Morgenträumen). Udgivet af Louis Bobé. H Hagerups forlag, 1917.

En nyere udgave er:

- Friederike Brun: *Morgendrømmenes sandhed*. Oversat fra tysk og ef-

terskrift ved Inge Lise Rasmussen, C A Reitzels Forlag 1995. (red.)

Originaludgaven er skrevet på tysk. Titelbladet er brugt som illustration i denne artikel. Man kan også læse den på Internet. Find den med Google eller via dette nummers galleri på TENENs hjemmeside.

- Friederike Brun: *Wahrheit aus Morgenträumen und Idas ästhetische Entwicklung*. Bei Heinrich Remigius Sauerländer, Aarau 1824. (red.)

Anni Bloch

Illustrationerne er fra Internet

Dragtudvalget i
Landsforeningen Danske Folkedanseres
Region Hovedstaden inviterer til
udstilling af:

Landsforeningen
Danske Folkedansere

Anna-Margrethe Jonssons private dragtsamling

den 29. februar 2008 kl. 19:30 - 22:00 på
Byskolen i Hillerød, Carlsbergvej 13, 3400 Hillerød

Her kan du se Anna-Margrethe Jonssons dragtsamling, som består af forskellige typer dragter, både børne- og voksendragter samt dragttilbehør.

Anna-Margrethe Jonsson vil fortælle om de forskellige dragter. Vi håber, at dette giver anledning til en god snak om dragterne. Medbring selv kaffe mm.

Deltagerpris: 25 kr. Tilmelding inden 25. februar 2008
til Ann-Marie Enggard, tlf. 39 63 67 96

TENEN holder generalforsamling i Odense

- lørdag den 8. marts 2008

Som afslutning på Industrikluturens år 2007 har vi valgt at afholde generalforsamlingen i Odense med et besøg på Brandts Klædefabrik.

Program:

Kl. 10:00 Mødes vi i Brandts Passage 15, 1. sal. Her bliver vi modtaget af Vinna Greve, som er formand for Tidligere Brandtarbejderes Forening. Vinna vil sammen med nogle af de sidste brandtarbejdere fortælle om klædefabrikens historie, deres oplevelser her og i foreningen, bla. ved hjælp af en gammel film.
Brandtarbejdernes Forening byder på kaffen og TENEN på brødet under dette punkt.

Kl. 11:00 ca. TENENs generalforsamling:

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. *Valg af dirigent.*
2. *Navneopråb.*
3. *Formandens beretning. Den er trykt i dette nummer af TENEN.*
4. *Godkendelse af formandens beretning.*
5. *Indkomne forslag der har betydning for budget.*
6. *Fremlæggelse af revideret regnskab og budget.*
7. *Fastsættelse af kontingent.*
8. *Valg til bestyrelse for 2 år ad gangen, i lige år vælges 4 bestyrelsesmedlemmer og i ulige år vælges 3 bestyrelsesmedlemmer. På valg er: Lone de Hemmer Egeberg, Lis Slottved, Vibeke Lilbæk og Anni Bloch.*
9. *Valg af revisor og 2 bestyrelsessuppleanter for 1 år.*
10. *Øvrige indkomne forslag.*
11. *Eventuelt.*

Forslag til behandling på generalforsamlingen skal være bestyrelsen i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.

Referent er et medlem af TENENs bestyrelse. Referatet underskrives af dirigenten og bringes i førstkommande medlemsblad.

Derefter Frokost.

Enten kan man nyde sin medbragte madpakke i Brandtarbejdernes foreningslokale eller man kan vælge at besøge én af de mange caféer, der ligger lige i nærheden af Brandts.

Kl. 13:30 ca. Går vi i samlet flok til Galleri Solvognen, hvor der er en ud-

stilling med den polske billedvæver Henryka Zaremba. Kunstneren er til stede sammen med sin mand, der fortæller og viser lysbilleder om hendes billedtæpper.

Kl. 15:00 ca. Farvel og tak for en dejlig dag. For de, der har tid, kan et besøg i Odense Domkirke for at se Ørnetæppet og Duepuden anbefales.

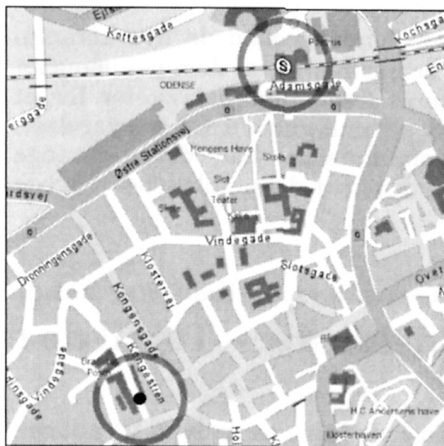
Gæster ... er velkomne – også til at overvære generalforsamlingen, men må naturligvis ikke deltage i den.

Tilmelding:

Til Bent Bille senest den 1. marts 2008. Prisen er 75 kr. for medlemmer og 85 kr. for gæster – det dækker foredrag og entré.

Brandts Passage er i gå afstand fra stationen i Odense.

Lav selv et større kortudsnit på www.krak.dk

Årsberetning TENEN 2007

Atter sidder jeg og venter på foråret og glæder mig til det nye års udflugter og blade. Fra vore medlemmer kommer der mange tilbagemeldinger om vort fine blad – spændende arrangementer og gode hjemmeside, stor tak for alle roserne.

Vi er derfor i bestyrelsen glade og føler os meget inspireret til fortsat at arbejde for Tenen.

*

2007 har budt på to store udflugter: I marts generalforsamling i Ribe med overnatning på vandrerhjemmet. Vi var på flere meget interessante besøg i området, og alt var en kæmpe succes.

I august gik skovturen til Nysted og Middelaldercentret ved Nykøbing Falster – det var vist sommerens sidste solskinsdag, igen en dejlig tur.

I juni viste Jytte Harboesgaard os rundt i sin udstilling i Greve museum: Broderede trekantede mm, vi blev overraskede for broderierne var blevet til de dejligste små kunstværker, og alle vore gamle meninger om broderi blev rusket op, og jeg tror, at vi alle fik nye visioner og opmuntring i disse for de tekstile håndarbejders så trange tider.

Lørdagen i sidste week-end før første søndag i advent er efterhån-

den blevet til en fast aftale til TENENs juleudflugt i København. Byen er julepyntet, og der er rigtig mange fine husflidsting på markerne. Der gik mange rundt efter rundvisningen på Kunstindustri-museet i udstillingen om Eva Rosenstand – Clara Wæver og deres forgængere, glimrende fortalt af Kirsten Toftegaard, leder af museets tekstilsamling.

*

I forbindelse med de nye kommuner har mange af dem gennemgået deres forskellige aktiviteter for at se på muligheden for besparelser. Kommunerne har derfor mange steder bedt deres lokaleberettigede

foreninger om at indsende deres vedtægter igen så man kan få luget ud. TENEN er kommet i problemer, da vore vedtægter ikke er i overensstemmelse med de nye regler for gratis udlån af lokaler til vore medlemsmøder. Vi kan fx ikke for tiden låne Fuglevad Vandmølle.

I bestyrelsen ser vi på, hvordan TENENs vedtægter kan tilpasses den nye folkeoplysningslov, som lige nu gør det vanskeligt at få stillet lokaler til rådighed.

*

På gensyn til et godt nyt år og tak til alle for det gamle.

Annet Laursen Skjelsager
formand

Tenen inviterer til rundvisning lørdag den 9. februar kl. 10 i udstillingen:

Ligklæder – Tøj til de døde børn

– i Holmens Kirke, Store Kapelsal

En kollektion af dødetoj til nutidig kristen kistelæggelse. Kjoler, dragter, trøjer, løjter, "ligposer" og kysere til børn

Modellerne er opsyet som funktionelle ligklæder, næsten som fastelavnsdragter.

Det skal kun bruges én gang

Syningerne er "løsagtige" – lette og uholdbare. Dekorations- og symbolværdi fremfor bestandighed.

Alle modellerne er fremstillet af Kunsthåndværker Anne Abildtrup, som har tilbudt at vise os rundt i sin udstilling.

*

Holmens Kirke er meget spændende og var oprindeligt en ankersmedie bygget af Frederik II. Den blev ombygget til kirke af Chr. IV og se-

ner udvidet langs kanalen med et stort kapel, der har et smukt lysindfald. Det gamle kapel rummer mange kister fx Tordenskjold og Niels W Gade. Der kan være MEGET KOLDT i kapellet.

I kirken hænger to vævede vægtæpper af Naja Salto.

*

Vi mødes ved indgangen til Holmens Kirke, Holmens Kanal, København K, klokken 9:55.

Ved kirkelig handling kan tidspunktet blive ændret, oplys derfor ved tilmeldingen telefonnummer til brug ved eventuel ændringsbesked.

*

Deltagerprisen er 20 kr. for medlemmer og 30 kr. for gæster.

Tilmelding til Annet Laursen Skjelsager inden 6. februar 2008.

På besøg i eventyrets verden

For et års tid siden var vi i Operaen. Som optakt spiste vi i restauranten på næstøverste balkon. Det var en fantastisk optakt til balletten Svanesøen.

Det var nu ikke den eksklusive mad, den fine forestilling eller de smukke omgivelser, der blev det, aftenen huskes for ... nej, det var gensynet med Marie-Louise Ottes smukke miniballetkjoler, der fungerede som borddekorationer i restauranten samt i mere naturlig størrelse i etagebarerne.

Skulpturerne er så smukke, lette og stofflige, at det ikke er til at tro, de er lavet i papir. Få dage senere kontaktede jeg Marie-Louise og aftalen blev, at jeg skulle komme ind til hende. Der kom nu til at gå hen ved et år, men så blev det også et møde, der bare er ubeskriveligt. Der var indbudt til før-jule-hygge med champagne.

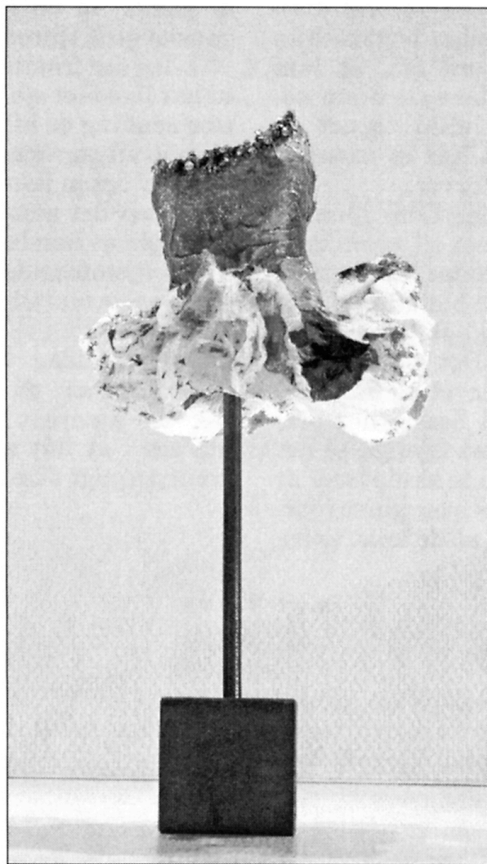
Det var en regnfuld dag, men adressen var eksotisk: Amaliegade i København – 3. sal oppe under de skrå vægge. Det var som om lyset bare brød igennem, da jeg trådte ind i den store, lyse, venlige og eventyragtige verden. Overalt var der store og små balletskulpturer, der kunstnerisk var stillet op i små og store arrangementer.

Da det første indtryk havde lagt sig, var der tid til at se ud af de franske altaner og køkkenvinduerne. Operaen og dele af Amalienborg er blot noget af det, der møder øjet.

Stille og rolig gik kunstneren Marie-Louise Otte bare rundt og snakkede med alle, mens datteren havde travlt med at varte op og pakke de sarte skulpturer ned, som man

simpelthen bestemt var nødt til at ha' med hjem som ejendom ...!

Og hvad er det så for en pige, der bare kan det der med papir?

Som barn dansede hun ballet og blev optaget på Den kongelige Balletskole; men en karriere blev det ikke til. Det strenge katolske hjem, hun voksede op i, tillod ikke den slags erhverv.

Efter en korrespondent uddannelse, ophold i ind- og udland, bestyrer af blandt andet en Kop og Kande butik, alenemor efter en tragisk ulykke og med knap nok salt til et æg, tog det hele en brat drejning. For 5-6 år siden lyttede hun til gode venners ord om, at hun skulle begynde at leve sin drøm ud. Marie-Louise har altid tegnet og farvet meget. Hun har et naturtalent for former og farver.

For Marie-Louise Otte handler det om at finde frem til mystikken og eventyret. Hendes skulpturer ligner kostumer fra balletten. De er ikke til at tage på, selv om de er ganske livagtige. Det ser ud som stof, men er håndlavet og håndfarvet papir, der efter besværlige processer er blevet gjort føjeligt, så det kan draperes. Ikke to skulpturer er ens, men de bygges over giner i forskellige størrelser, så de kan fås fra

10 cm's højde til naturlig størrelse. Det er fantastisk at arbejde med papir, fortæller hun.

Angående holdbarheden af de meget sarte og skrøbelige skulpturer siger hun: Jeg eksperimenterer med at finde frem til metoder, der gør materialet mere holdbart – men hva' – kan de bare holde lige så længe som nogle af de gamle gravfund, der er mange hundrede år gamle, så vil jeg såmænd være ganske godt tilfreds ...!

I dag ser fremtiden lys ud. Mexico har lige fået øje på kjolerne og en stor sending er afsendt. Et galleri i Milano vil gerne have en udstilling, og så er det jo ikke til at vide, hvad der bliver det næste.

Nogle af hendes skulpturer kan ses på hjemmesiden:

www.marielouiseotte.dk

En eftermiddag var slut i fysisk forstand, men et eller andet sted har den påvirket mig, så tilværelsen ses i et lidt andet og til tider eventyragtigt skær.

Vibeke Lilbæk

Vibeke Ervø foreslår:

Vikingskibsmuseet: Anløbsbroen

Anna Nørgaard væver uldsejl. Ikke alle dage- indtil slutningen af april.

Adr.: Vindeboder 12, 4000 Roskilde

Frederiksborg Slot:

Kinesisk påvirkning af europæisk mode fra 1700-tallet.

Foredrag af Viben Bech. 20.4.2008. Kl. 15.

Adr.: Frederiksborg Slot, 3400 Hillerød

CTR, Københavns Universitet (Gamle KUA): lokale: 16.2.7:

Joy Boutrup foredrag: *Braids in European middle age and renaissance.*

18.2.2008 kl. 14.00. Gratis entré.

Adr.: SAXO Instituttet, Njalsgade 106, 2300 Kbh. S

Efterlysning: Arbejdsforklæder til mænd

I forbindelse med mit arbejde med forklædebogen, er det efterhånden blevet tydeligt, at der er nogle huller i det indsamlede materiale. Det er disse huller, som jeg håber, at TENENs læsere vil hjælpe med at udfylde.

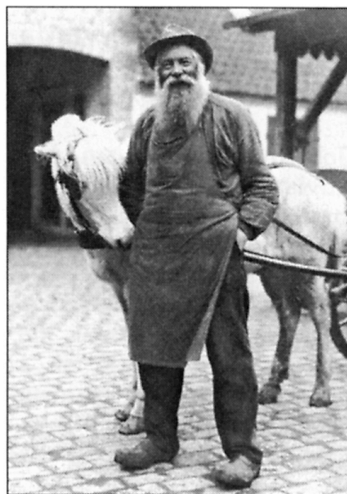
Det drejer sig især om forklæder til mænd. Af de 496 registrerede forklæder er kun 4 til mænd. Det ene er registreret i Haderslev, og ejeren formodede, at det havde tilhørt hendes farfar, som havde smedje ved Sønderborg. På Falster er registreret et forklæde, som har tilhørt mejeribestyreren på Åstrup Mejeri. I Nørresundby blev registreret et arbejdsforklæde, som en lærer havde anvendt i forbindelse med sin undervisning i sløjd. Og endelig blev der i Vissenbjerg registreret et "sjovt" forklæde fra 1970-erne med Tarzan tegneserier og plasticbelægning.

Mænds forklæder har stort set haft den samme form op gennem historien, og mænd har i stor udstrækning brugt forklæder. Det gælder en lang række håndværkere, og det gælder mænd, der har været beskæftiget med fødevarerfremstilling: slagter, mejerist, bager osv. Mænd i transportsektoren har benyttet forklæder og mænd med ansættelse i dagligvarehandel ligeså.

For nogle år siden, hvor jeg holdt mit foredrag om forklæder i Ældresagen på Stevns, var der en ca. 85-årig mand, som savnede flere oplysninger om mænds forklæder i mit foredrag. Jeg kunne kun give ham ret – emnet var underbelyst. Så fortalte han, at han som

*Peter
Krogh
1926.*

*– se
num-
mer
10/4
i
2000.*

købmand havde brugt forklæde i stor udstrækning. Meget praktisk da varerne førhen kom i sække, kasser og tønder, og afvejning af varerne i mindre portioner var en vigtig del af købmandens arbejde.

Først og fremmest vil jeg gerne efterlyse et eller flere autentiske håndværker/arbejdsforklæder til mænd. Vi vil gerne låne det/dem med henblik på en nøjagtig opmåling og optegning til bogen. Grillforklæder fra 70-erne er mindre relevante, men de bliver naturligvis omtalt i bogen.

Desuden efterlyser jeg billeder af mænd, der benytter forklæde i forskellige arbejdssituationer. Se hvad der findes i gemmerne – ofte bliver man overrasket over, at ens familie billeder kan fortælle så mange og forskelligartede historier. Send ikke de originale billeder, men kontakt mig, og lad os finde ud af, hvordan en skanning af billedet nemmest kan udføres.

Jeg glæder mig til at høre fra jer!

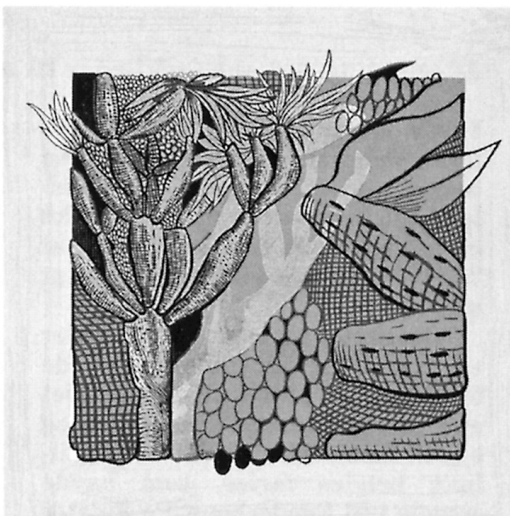
Susanne Nielsen

Postkort fra Paris: **Manufactures Nationales Gobelins, de Beauvais et de la Savonnerie**

Gobelinmanifikationen har stadig omvisninger tirsdag, onsdag og torsdag eftermiddag, hvor man ser væverne i arbejde på alle tre afdelinger og får teknikkerne forklaret på fransk. Vær forberedt på at blive udpeget som dansk, når guiden fortæller om ordren på Dronningens 17 gobeliner, som kom på et yderst belejligt tidspunkt og gav arbejde til adskillige vævere i 10 år.

Det nye er, at det store udstillingsgalleri i hovedbygningen ud mod Avenue des Gobelins genåbenede i maj 2007 efter at være "midlertidigt" lukket i 1972.

Åbningsudstillingen var en pragtopvisning med alle de store vægge beklædt med 400 gamle – nykonserverede – gobeliner tilvirket på stedet.

JEAN-PIERRE ALBEROLA (né en 1953, Alsace). L'œuvre sur fibre végétale est réinterprétée dans sa forme
Ligne: 30% x 10% sur 100% coton Manufacture de la Savonnerie, 2100-2023. Art. for Paris Jean-Pierre Alberola et Catherine de la Motte-Joinville
© 2023. Edition: P.1. Sébastien L. Roussel. L'œuvre est réinterprétée dans sa forme végétale. Paris 2023. C. 31 03 04

Dertil kom blomsten af alt hvad Mobilier National kan opvise af kæmpevaser i Sèvresporcelæn, bronzer, krystalarbejde og møbler. I sandhed en manifestation!

I stueetagen vises et stort udvalg af opgaver efter moderne kunstneres forlæg.

Lone de Hemmer Egeberg

Foto: Ole Tage Hartmann

Postkort fra Rudersdal:

Kære TENEN, i dag var jeg på Søllerød Museum for at se hat-udstillingen, og den var vældig god og morsom. Niels Peter Stilling var der og fortalte om arbejdet med den, og det gjorde det jo ikke mindre morsomt.

Lidt tekst om udstillingen kan ses på museets hjemmeside. Udstillingen løber til den 24. marts.

Lone de Hemmer Egeberg

TENENs sommerudflugt i 2002 gik til Skåne. Blandt besøgs­målene var Kerstin Rosengren og strikkemaskinemuseet. Hun og strikkemaskinerne er flyttet til Tågarpsvågen 157 i Glemmingebro lidt øst for Ystad. www.kerstinrosengren.se

Til TENENs redaktion: Bladet TENEN er lige kommet med posten og jeg skynder mig at læse det. Ser, at I søger oplysning om Danmarkskortet. Jeg kan fortælle følgende: Jeg har et mønster liggende men har dog aldrig syet det. Møn­stret er **OOE nr. 71964 Danmarkskort – design Inge Stockholm Andersen**. Jeg har købt mit i Nykøbing Falster for 30-40 år siden.

Med venlig hilsen – Kirsten Kragh, Væggerløse – 30. oktober 2007

Kære TENEN-redaktion: Mange tak for det tilsendte nummer af TENEN, med en fin bearbejdning af Skalk-artiklen “Blegdamsvej” i 18/2. Også resten af nummeret var interessant at se. Det er opmuntrende, at sådanne blade findes og trives.

Venlig hilsen - Christian Adamsen, SKALK - 31.10.2007

Tillykke Hanne!

TENENs medstifter og første formand er netop fyldt 70 år. Der skal lyde et meget stort og hjerteligt tillykke herfra.

Hanne Frøsig Dalgaard har gennem årene arbejdet meget flittigt med vores blad og har mange arrangementer på samvittigheden. Heldignis har vi stadig stor glæde af Hannes skrivi­verier og ser med fryd frem til de næste mange år.

Hurra – Hurra – Hurra – Lagkagen var altså flot og god!

Håndarbejds dag i 10 år

Den første torsdag i november har siden 1997 heddet Håndarbejds dag, og i tiåret var forventningerne sat ekstra højt. Overalt, hvor der kunne skabes berøring med håndarbejde, var der sat ind: i museerne landet over, diverse foreninger, på lærerseminarier og seminarierne for tekstile fag og formidling.

Selve idéen blev til ved Håndarbejds lærernes landsmøde i 1997. Formålet er at fremme interessen og styrke håndarbejds plads i samfundet, og Dronning Margrethe

er protektor. I de første år var vi nok en del, der har været skeptiske for, om sagen kunne bære. Men med de ti år på bagen står projektet nu fast. Ikke alle magter at holde det præcis på dagen. Men så sker det i det nærmeste tidsrum og i tilslutning til projektet. Således har det også været i Dansk Tekstilhistorisk Forening. Den kalenderliste, som bringes i hvert nummer af TENEN, har også i år været med til at vise vej.

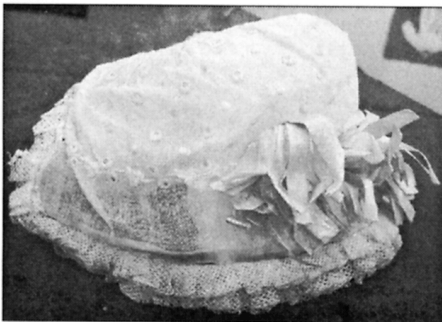
På selve dagen, som i år faldt på den 1. november, foregik der vel det største samlede initiativ i form af det formidable træf *På sporet af kreativiteten* i Odense med over 300 deltagere i 14 forskellige workshops, sponsoreret af Tuborgfondet, Teknisk Landsforbund og Husholdnings- & Håndarbejdsskolerne.

Arrangørerne var Textilseminariet, Odense Fagskole, Håndarbejds Fremmes Seminarium, Designskolen Nykøbing og Skals Håndarbejdsskole.

I Hillerød havde Hillerød og Omegns Folkedansere og Folkedansere fra Region Hovedstadens Dragtudvalg ladet sig inspirere af

prinsesse Isabellas kongelige dåb. Den foregik den 1. juli i Fredensborg Slotskirke, ikke langt fra kerneområdet for dette arrangement. Emnet var "Dåbstøj fra 1790-2007", smukt og omsorgsfuldt præsenteret i Kedelhuset, lige bag strøget ved Slotsarkaderne. I samarbejde med Frederiksborg Slotskirke var der blevet efterlyst dåbskjoler fra de godt 200 år, og sognets kirkeblad rummede et smukt opslag, dels Dåben af sognepræst Jørgen Christensen, dels Dåb og kristentøj af Kirsten Baunegaard fra arbejdsgruppen. Resultatet var en samling fine broderede hvide dåbskjoler og dåbshuer med nær tilknytning til stedet. Desuden et par eksempler på de dåbsdragter, såkaldte kristentøjer, som gik forud for de hvide lange kjoler.

Fokus lå jo klart nok på den tid, da lange hvide kjoler blev specielt tilvirket til barnets første store højtid. Gennemgående har de været syet af noget af moderens tøj, eventuelt brudesærken eller under-skørtet til brudekjolen. Ofte med kniplinger indsat.

Ligeså på de fine huer, også hvide, som kunne være ens til piger og drenge. Dette til forskel fra de æl-

dre kristentøjer, som typisk havde to tilhørende huer, henholdsvis til drenge og piger. En skik som har krævet megen flid er navne og dåbsdatoer for de børn, som har båret kjolerne, og som understreger den affektionsværdi, dåbsdragterne har i familierne.

Fra de seneste år må fremhæves et sæt dåbstøj til et par tvillinger, i 1986 med henvisning til forlægget i Alt for Damerne. En fornem dåbskjole af hvid silke er blevet til som et afgangprojekt fra Håndarbejdets Fremmes Seminarium og var ledsaget af den detaljerede rapport om dragtens historiske baggrund og valget af broderiteknik.

Også eksempler på børnetøj som det bruges til almindelig påklædning blev præsenteret, så vi kunne følge udviklingen frem til den umiddelbare tilgang til dåbshandlingen, som i dag ikke er usædvanlig.

Det kan være fristende at rejse spørgsmålet om, hvad håndarbejde i grunden er. Mange af landets tiltag omfattede alle former for håndens arbejde, og det er jo i vores tekniske maskinprægede tidsalder ikke så galt at blive mindet om. Men håndarbejde bruges jo også mere snævert om tekstile frembringelser. I den forbindelse havde Hillerød-udstillingen fanget væsentlige detaljer: det vi fik at se, har en høj brugsværdi, og derfor også i høj grad interesse for offentligheden. Dejligt at opleve, at der var god søgning til Kedelhuset i dagens anledning.

Hanne Frøsig Dalgaard

1001 sting – 100 års broderihistorie

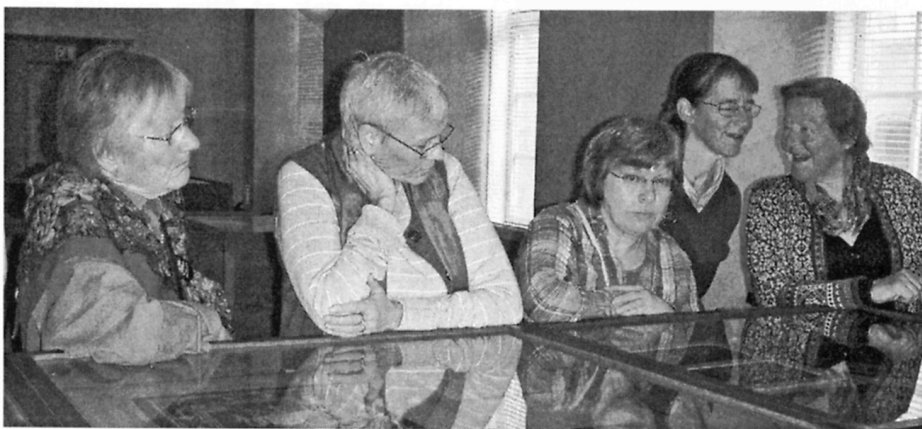
Blomster i naturtro farver, syet med korssting på hvid bund, var nok hvad jeg havde ventet at se på TENENs juletur til Kunstindustri-museets udstilling om Clara Wæver og Eva Rosenstand. Men der var meget andet som belyste håndarbejde i tidsperioden.

Kirsten Toftegaard gav en engageret og levende fremstilling af mere end 100 års dansk broderitradition med udgangspunkt i forretningerne "Boden" og "Clara Wæver" og begrundede udvalget af de udstillede arbejder. Hun fortalte om de kunstnere, der havde lavet tegninger og forarbejder til forretningerne. Oplysningerne er baseret i studier af en stor samling broderier og 4600 tegninger og skitser.

Historien begyndte i 1873, hvor Kristiane Konstantin-Hansen og Johanne Bindsbøl, begge tilhørte førende arkitekt- og kunstnerfamilier, åbnede for salg af broderier og materialer i "Boden". Det var broderier med silke på uld, kontursting og fladsyning i slyngede, or-

namentale former med en lille fugl i midten. Thorvald Bindsbøl havde tegnet mange forlæg til broderierne. De fremlagte eksempler viste, hvordan hans billedsprog ændredes med tiden, til den nonfigurative, lidt tunge stil, der var vist i en korsstingsbroderet pude.

Clara og Augusta Wæver åbnede i 1890 broderiforretning i København. Da "Bodens" ejere i 1903 ønskede at koncentrere sig om at væve gobeliner, overtog "Clara Wæver" materialer og rettigheder. Traditionen med at benytte anerkendte kunstnere til at lave forlæg til broderier blev videreført også efter at Eva Rosenstand kom ind i virksomheden. Der var eksempler på broderier som er udført efter Mads Stages tegninger.

Et par hvide lyseduge med "moderniseret" hedebo-syning gav anledning til drøftelse af problemer med at fastlægge genstandens alder, for det kan ikke ses, hvornår den er lavet, selv om materialet måske kan give et fingerpeg. Fine tylsbroderier, skyggebroderi og smukke kunstbroderier udført med uld og/eller silke på uldstof gav forståelse for, at mange færdigheder er forsvundet med vore bedstemødre.

Leon Ehlers, Kristian Møhl Hansen, P.C. Skovgård og Knud V. Engelhardt er repræsenteret i udstillingen, fordi de har lavet forlæg til broderier.

Kvinderne, der har udført broderierne, har ikke fået meget plads. Kirsten Toftegaard omtalte dog Georgia Skovgaard, hvis arbejder nærmede sig kunstværker. Hun var også en værdsat underviser i broderi og hun menes at være den, der har indført den vilde flora i broderiet.

Elise Konstantin-Hansen var ligeledes en kendt brodeuse i første halvdel af 1900-tallet, og et op-hængt billede mentes at være tegnet af hende.

*

Jeg havde ikke tidligere besøgt dette lokale, betegnet tekstilrummet, og det virkede ikke særlig indbydende med store pulte med en masse skuffer og to søvnige lamper i loftet. Efter kort tids ophold i rummet havde øjnene dog vænnet sig til lyset, og der var ingen problemer med at se selv små detaljer. De udstillede arbejder præsenterede sig fint.

Da jeg senere gik tilbage i rummet for at se lidt mere på udstillingen, vovede jeg at trække nogle af skufferne ud, og fik stor glæde af at se på de gamle tekstiler fra bl.a. Ægypten, koptiske vævninger fra 400 – 600 e.kr. Et fragment af en vævning med et ansigt, der kiggede op, gav en helt særlig oplevelse.

Det er flot, at man har mulighed for at studere disse sjældne genstande, og vigtigt at de beskyttes bedst muligt. Selv om lokalet ikke er en publikumsmagnet, har det kvaliteter af stor betydning.

Med disse personlige indtryk, håber jeg at have givet læseren indtryk af mødets vellykkede forløb.

Gunhild Berg

Bog anmeldelser:

Mikkel B. Tin, *De første formene, Folkekunstens abstrakte formspråk*, Novus forlag, Instituttet for sammenlignende kulturforskning, Oslo 2007. 225 sider, 245 illustrationer. Pris 285 NOK.

Folkekunst kan omfatte mange former for genstande, ikke mindst tekstiler, der må være tyngdepunktet i TENENs sammenhæng, men uden at der har eksisteret en entydig definition på, hvad folkekunst egentlig er. Den seneste forskning fra dansk side finder vi i den nylig udkomne bog *Folkekunst ... kun fantasien sætter grænser* af Heinrich Mehl og Helle Ravn, Langelands Museum 2006. Helle Ravn har ud fra dette projekt diskuteret "Eksisterer der virkelig folkekunst i det enogtyvende århundrede?" i *Haandarbejdets Fremme 2/juli 2007*, hvor vi får beskrevet nutidige håndarbejder med selvkomponerede mønsterkompositioner. Konklusionen er, at "der til enhver tid eksisterer en folkekunst. Den findes ikke i samme skikkelse som tidligere, men vil til enhver tid være tilpasset samtidens mode, behov og materialer...". Men hvad er begreberne mode og behov?

Mikkel Tins værk giver os et mægtigt bidrag til at forstå, hvad det drejer sig om. Mikkel Tin har afklaret de primære former, cirkel, kvadrat, kors og siksak som udtryk for oplevelse af en grundlæggende orden i verden. Ofte er disse blevet anset for ren dekoration, uden mening, men med forfatteren som tolk får disse former betydning som tidløse og almengyldige udtryk.

Det abstrakte formsprog er sat i modsætning til det verbale sprog og dermed også til skriftsproget. De abstrakte former adskiller sig fra billeder såsom bibelske motiver, dyr og blomster og fra den akademiske skoling med stilarter og teoretiske begreber som centralperspektiv. I indledningen hedder det: "å se, å erfare, å opleve verden, indebærer å skjelne formene i det formløse. Og å formgi indbærer å skape mening". I tolkningen af de primære former har Mikkel Tin benyttet en komparativ betragtning mellem de forskellige kulturformer, hvor de forekommer. Han understreger, at sammenligning ikke er det samme som evolutionisme – den søgen efter en udviklingsmæs-

4 Korset og verdens centrum

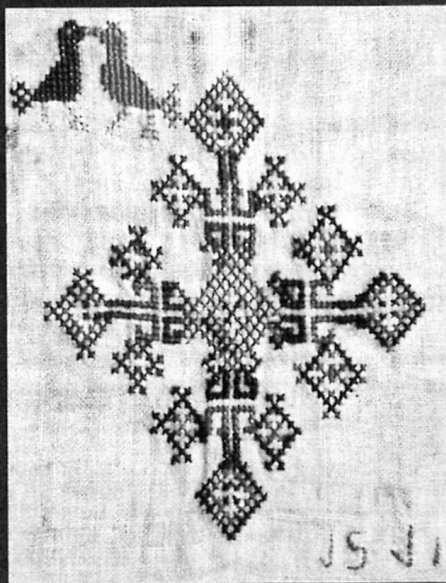

Fig. 43. Detalj av likkross fra Bo i Telemark. Korssting i ull på lin. Norsk Folkemuseum.

sig sammenhæng, som har præget megen ældre etnografisk forskning. Målet er at tydeliggøre en væsentlig lighed mellem fænomenerne, nemlig formernes grundlæggende betydning i vores tilværelse. Cirklen, korset og kvadratet beskrives som grundlæggende former i menneskets eksistens, uanset hvilken kultur og tid vi tilhører. Vi kan tegne, brodere eller male dem, men vi ved, at vi derved tegner det, som allerede eksisterer forud for os, og som fortsat vil eksistere efter os, så længe der er mennesker på jorden, og at disse former er større end alt hvad vi kan fatte. Noget anderledes med siksaklinjen: den indgår ikke i universets linjer på samme måde som jordens krumning eller de lige retninger. Den er hver gang skabt på ny af mennesker. Men den er dog bundet af gentagelsen, det uforanderlige. Alle disse former defineres som hvilende.

Således analyseres mere indgående end det her kan refereres:

- Cirklen: runeboommen og verdensaltet,
- Kvadratet: kurveklædet og det afgrænsede sted,
- Korset og verdens centrum,
- Siksak og mennesker.

Derefter fortsætter analysen af det, der betegnes som stående former:

- Hjulet: sengesol og sengehest
- Romben og det frugtbare felt,
- Korset på overgangen,
- Takker: fra ulvetænder til gudinder.

I hvert af punkterne møder vi en fornem sammenhæng mellem teknik, motivernes variationer, detaljer om brugen af de pågældende genstande, alt med det europæiske udsyn. Som eksempel kan vi se en anelse nærmere på Romben og det frugtbare felt, som beskriver håndklæderne, aflange og med fladedækkende, geometriske og retlinjede mønstre [Tin, side 147ff.]. De sættes i forbindelse med markens grøde, men også med menneskets

9 Takker: fra ulvetænder til gudinner

frugtbarhed til bryllup, dermed indviet så det også fik en rituel betydning som dåbsbarnets svøb, når den tid kom. Desuden brugt af moderen, når hun første gang efter fødsel skulle ledes ind i kirken, efter at hun havde skriftet til præsten. Såvel udsmykningen som brugen af håndklædet i disse rituelle sammenhænge sammenlignes med tilsvarende ritualer i Mähren og Slovakiet. Også for brudgommen fandtes en lignende dug, og dertil kom skikke omkring udformning af brudgomsskjorten. Til hjemmet hørte brudedugen, som blev op-hængt ved højsædet. Som vi forstår, har hver detalje sin præcise funktion, sit udtryk, i et sprog, som er traditionsbåret.

De primære former, cirkel, kvadrat, kors og piger på marken blev de bærende udtryk hos den abstrakte russiske maler Kasimir Malevitsj igennem hans kunstneriske udvikling fra 1915 og fremefter. Men Tin gør rede for forskellen imellem kunstnerens abstraktion og den inspiration, han har haft siden barndommen på landet i Ukraine, hvor man langt op i tiden har fejret agerens guddomme og broderet håndklæder til bryllupsceremonierne. Malevitsj blev i revolutionsårene grebet af suprematismen, som i åndelig forstand stod i gæld til okkultismen og spiritismen. I modernismens malerkunst førte den til det nonfigurative, en realisme af farver og former, som er sig selv nok i modsætning til et figurativt maleri, som inden for sin ramme, i to dimensioner og i en stivnet form, vil gengive en grænseløs, tredimensional og levende virkelighed, som det aldrig selv kan blive

[Tin, side 233f.]. Trods sin inspiration fra bondekunsten er Malevitsj nået til sit abstrakte udtryk gennem modernismens nye verdensopfattelse: Han og de øvrige abstrakte kunstnere frigjorde deres form fra fænomenet, fra de rituelle sammenhænge, som havde båret den folkelige kunst.

Mikkel Tin bygger sin beskrivelse på et indgående studium af Norsk Folkemuseums genstande, som for en stor del ikke tidligere har været publiceret. Et betydeligt antal af disse er fra Telemark, som har været et kerneområde for indsamling om den rige norske bondekultur. Derfor er også museerne i Bø og Skien udnyttet, men dertil kommer et indgående kendskab til samlinger i Europa, hvor russiske og tjekniske samlinger, som ellers har været temmelig ukendte i vestlig forskning, er fremtrædende.

Også dansk materiale er til dels tilgodeset. Men værket overbevisende skildring beror netop på, at udgangspunktet er de norske samlinger. I Danmark har vi kendt håndklæder, knæduge, brudgomsskjorter osv. Men de er indsamlet til vore museer i en periode, da deres ceremonielle betydning for længst var gået i glemmebogen. I Norge er det derimod sket blandt en befolkning, som stadig har haft i det mindste nogen erindring om tingene. I TENEN har vi for eksempel flere gange omtalt folke-dragterne, som Aagot Noss har sikret os indsigt i. Det er materiale af denne karakter, som ligger bag Mikkel Tins skarpsindige redegørelse: Læs den, den er nødvendig at få forstand af!

Hanne Frøsig Dalgaard

Harboesgaard, Jytte: *Kunsten at brodere*. J H Broderi, 2007. 59 sider, illustreret i farver. ISBN 978-87-988931-1-0. Pris 195 kr. Forhandles af Broderi Moderne i Århus samt af forfatteren – Frederiksberg Allé 78, 1820 Frederiksberg C, harboesgaard@youmail.dk

Andersen, Bettina: *Broderi – naturligvis*. Hovedland, 2007. 82 sider, illustreret i farver. ISBN 978-87-7739-9770. Pris 198 kr.

Håndarbejde i skolen er heldigvis ikke helt afskaffet, i og med at faget er obligatorisk i mindst et skoleår. Børn og unge vil gerne lave noget med hænderne, for de ved, at det bringer sanselige oplevelser, men det forudsætter at de lærer noget om hvad man kan, kort sagt om materialer og teknikker. Beherskelsen af håndværket er nemlig en forudsætning for nydelsen, og de ting man selv har lavet, rummer en særlig historie.

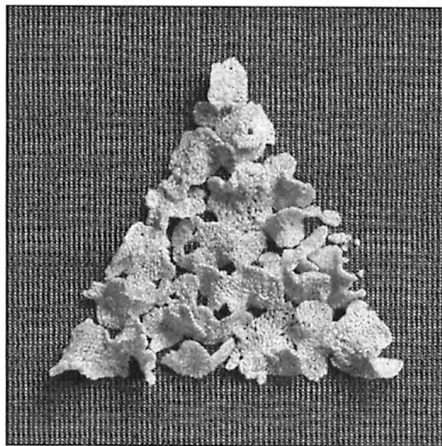
I dette efterår er der udkommet to broderibøger, der på flere måder ligner hinanden, men dog er vidt forskellige.

Vi, der så Jytte Harboesgaards udstilling Bly, ler og tråd på Greve Museum (se TENEN 18/1), ved at hun arbejder med "kunstbroderi" i den forstand, at det er ganske nyttefuldt og ikke skabt til at tjene noget praktisk formål. Vi taler om kunst i modsætning til traditionelt håndværk eller brugskunst.

Her kommer altså en bog som sætter sig ud over broderi forbundet med nytteværdi og vægter den anden side af sagen: glæden ved at skabe, fordybe sig, meditere, slappe

af og lade op ved at lade tankerne flyve.

Hendes mål er at skabe respekt og nytænkning omkring broderi, og hun lever målsætningen ud ved at vise 13 sanselige eksempler på frit fabulerende kunstværker over pyramiden som form. Man får ligefrem lyst til at brodere igen, og fotos og instruktioner er så klare og tydelige, at man let kan følge dem. Imidlertid opdager man hurtigt, at man ikke kan læse sig til håndværksmæssige færdigheder; der er kun én måde at lære det på, og det er ved at øve sig igen og igen. Man må gøre sig klart, at broderi tager tid, og at der ikke er nogen genveje til kvalitet. Der er til gengæld henvisninger til værker om broderiteknik, for den der ikke er helt stærk i de forskellige sting og gerne vil beherske dem.

Jytte Harboesgaard har broderet altid, er uddannet på Haandarbejdets Fremmes Seminarium og har undervist sammesteds i masser af år. Hun er altså en garvet lærer og det viser sig i de præcise og fyldestgørende anvisninger. Fra

barnsben har hun næret stor kærlighed til arbejdet, og den slår også tydeligt igennem alt hvad hun beskæftiger sig med: broderiet, undervisningen, bøgerne og udstillingerne. Samtidig understreger hun også betydningen af at beherske de teknikker man vælger og give sig hen i det lystfyldte arbejde. Det præcise, gennemtænkte, gennemarbejdede – og overraskende – er det helt særegne for denne bog, der på en gang er gammeldags og banebrydende.

*

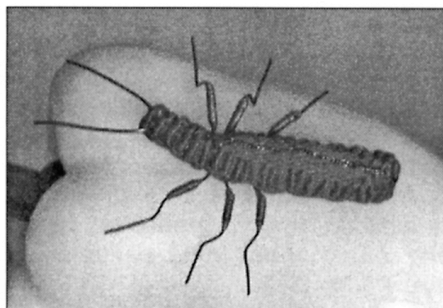
Helt modsat er Bettina Andersens Broderi – naturligvis, og det kan forekomme uretfærdigt at bringe dem sammen i en anmeldelse. Men også hun er en lidenskabelig brodeuse – uddannet på Hellerup Håndarbejdsseminarium - der nyder at formidle glæden ved arbejdet i bøger, undervisning og udstillinger. Blot har hun en helt anden tilgang til det at skabe med tekstile teknikker. Naturen er hendes udgangspunkt for personlige broderier, og fotos, skitser, akvareller og collager bruges til at fastholde indtryk og oplevelser.

Hun ironiserer over det klassiske broderis ro, renlighed og regelmæssighed – begreber som Jytte Harboesgaard snarere ville vedkende sig – men tager dog udgangspunkt i klassiske teknikker

som hun anvender frit og utvungent.

Hvor J.H. foretrækker håndbroderi til sine meditative arbejder, anvender B.A. maskinbroderi som er hurtigt og virkningsfuldt, og hun går ikke af vejen for krympestof, vandopløselige materialer, Miracle Fabric, photo screen rammer, celluloseblandinger og limspray.

Afslutningsvis håndbroderer hun væsentlige detaljer som giver en særlig effekt. Bogen bringer der til stingtegninger, monteringsanvisninger samt litteraturhenvisninger.

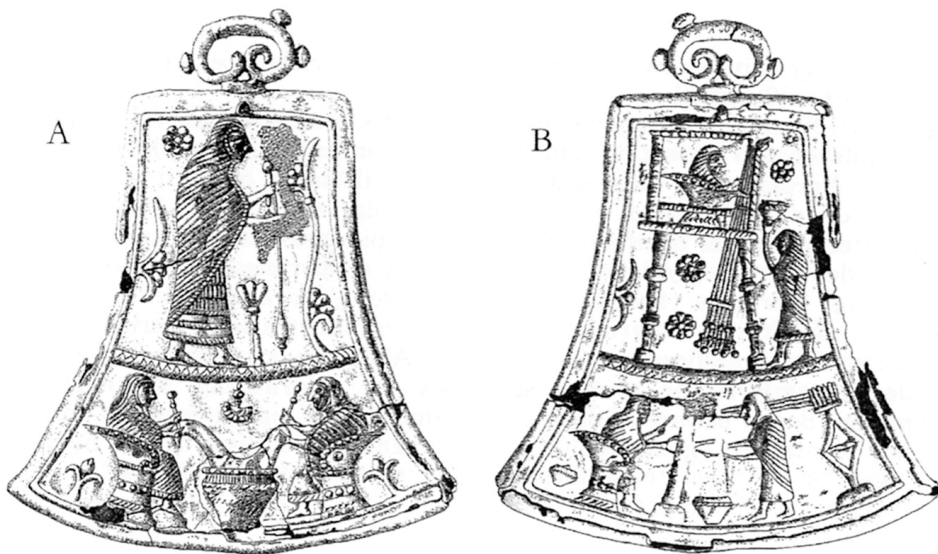

Der må være en grund til at disse to bøger (og flere til) om broderi som kunst ser dagens lys netop nu, og den må hænge sammen med trangen til at fordybe sig, skabe selv, være offline og frakoblet ræset.

Lone de Hemmer Egeberg

Ancient Textiles: Production, Craft and Society. Proceedings of the First International Conference on Ancient Textiles, held at Lund, Sweden, and Copenhagen, Denmark, on March 19-23, 2003. / ed.

by Carole Gillis & Marie-Louise B. Nosch. The Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research. Oxbow Books, 2007. X + 286 sider, illustreret i s/h

Fire scener med tekstilfremstilling på en bronzeklokke fra Bologna, 7. årh. f.Kr.

A: To kvinder gør deres tene klar til spinning, mens en kvinde i scenen over dem er i gang med arbejdet. B: Viser antagelig en kvinde, der er ved at væve begyndelsesborten til en vævning på opretstående væv, mens to kvinder herunder viser fortsættelsen af arbejdet.

Dette er den ældste kendte afbildning af dette arbejde fra antikken.

og farver. ISBN 978-1-84217-202-5.
Pris £ 35.

I Skandinavien kan vi grundet heldige bevaringsforhold glæde os over enestående tekstilfund fra oldtiden, for bronzealderen og jernalderens vedkommende faktisk de væsentligste i verden. I Sydeuropa har man til gengæld forsket mere indgående i skriftlige kilder og genfindelser.

Vi kan også være stolte over Centre for Textile Research i Njalsgade, hvis højt kvalificerede leder Marie-Louise Nosch skaffer penge og organiserer en tekstilkonference som denne. Overfor de bevilgende fonde har hun helt rigtigt fremhævet, at vi med de rige og enestående fund har en særlig for-

pligtelse til at forske og publicere. Hele verden har taget mod hendes invitation, og 48 internationalt kendte forskere har bidraget med den nyeste viden inden for deres felt. Det var første gang, at viden-skaben fra Nord- og Sydeuropa blev bragt sammen til udveksling af erfaring, og samtidig indgik praktiske udøvere af håndværket i god dialog med forskerne.

Et af resultaterne er, at vi nu kan fastslå, at dragter med guld- og sølvtråde, silke og røde og blå farver har været langt mere almindelige i dansk vikingetid, end hidtil antaget. Der har været livlige kontakter med Syd- og Østeuropa, som Anne Hedeager Krag dokumenterer. Margarita Gleba trækker helt klart på nordeuropæisk materiale i

sin tolkning af italienske afbildninger af tekstilfremstilling – og mange andre eksempler kunne nævnes.

Konferencens intention om at bringe Nordeuropas arkæologiske materiale sammen med Sydeuropas litterære kilder og afbildninger er således gået i opfyldelse og har vist sig særdeles frugtbar. Et enormt forskningsmateriale, der nok har været publiceret men i artikler og samle værker, er nu bragt sammen. Bogen emmer af disse givende kontakter og udvekslinger, og også for den læge tekstilforsker er et helt nyt grundlag for arbejdet

med historiske tekstiler tilvejebragt.

Artiklerne spænder fra oversigter over forskningens historie og stude til bidrag om helt specifikke fund og tolkninger. Vævere og håndspindere har her kunnet deltage i eksperimentelt arkæologisk arbejde og bidrage til tolkningen af fund og illustration af arbejdsgange. Afslutningsvis bringes guidelines for udgravning af tekstiler samt brug af digitalt kamera til dokumentation af disse. Der er naturligvis en omfattende bibliografi.

Lone de Hemmer Egeberg

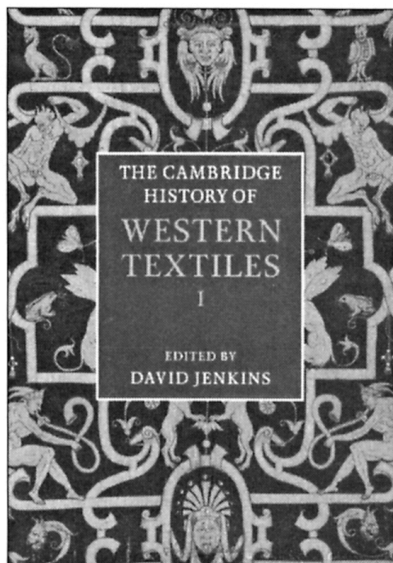
The Cambridge History of Western Textiles. Edited by David Jenkins, University of York. 1400 sider. ISBN-13: 9780521341073 | ISBN-10: 0521341078. 40 farve- og 280 sort/hvide illustrationer.

Med en pris på over 200 GBP er det ikke en bog man bare anskaffer, men den findes heldigvis i det danske bibliotekssystem, så man kan låne den hjem og den findes også på Kunstindustri-museets bibliotek.

Man har mulighed for at finde ud af, om det er umagen værd at få fat på den, for man kan få en del oplysninger online, linket ligger på TE-

NENs hjemmeside. Online findes indholdsfortegnelse med forfattere (se nedenfor) og der er mulighed for fritekstsøgning vha. feltet "Search this book", man kan også se udvalgte sider med "More about this book".

Hensigten er at sammenfatte den nuværende viden om produktion og benyttelse af tekstiler. Bogen kan anbefales både som en oversigt over et kendt område eller som introduktion til nye områder. Anmeldelsen af de to bind, der vejer næsten 4 kilo, burde egentlig være 32 anmeldelser af kapitlerne skrevet af eksperter, så det vil jeg slet ikke give mig i kast med.

Indhold:

- Preface;
- Part I. Textile Industries of the Ancient World:
 - 1. Introduction John Peter Wild and Penelope Walton Rogers;
 - 2. Ancient Egypt; Anatolia; Mesopotamia and the Levant; the late Bronze Age; the near east in the Iron Age; Europe Joan Allgrove McDowell, John Peter Wild and Lise Bender Jørgensen;
 - 3. The Greeks; the Romans; northern Europe in the Roman Iron Age; the eastern Mediterranean Ian Jenkins, John Peter Wild and Lise Bender Jørgensen;
 - 4. Textile industries of the early medieval world to AD 1000 Lise Bender Jørgensen, Penelope Walton Rogers, John Peter Wild, Joan Allgrove McDowell and Gillian Vogelsang-Eastwood;
- Part II. The Medieval Period:
 - 5 (i) Medieval woollens; textiles, textile technology and industrial organisation, c. 800–1500,
 - 5 (ii) The western European woollen industries and their struggles for international markets, c. 1000–1500 John Munro;
 - 6. Silk in the medieval world Anna Muthesius;
 - 7. The uses of textiles, c. 1000–1500 Frances Pritchard;
- Part III. The Early Modern Period:
 - 8. The west European woollen industries, 1500–1750 Herman Van der Wee;
 - 9. The linen industry in early modern Europe Leslie Clarkson;
 - 10. Fashioning cottons; Asian trade, domestic industry and consumer demand, 1660–1780 Beverly Lemire;
 - 11. Calico printing in Europe before 1780 Serge Chassagne;
 - 12. Silk in the early modern period, c. 1500–1780 Natalie Rothstein;
 - 13. Knitting and knitware Joan Thirsk;
 - 14. Lace in the early modern period, c. 1500–1780 Santina Levey;
 - 15. Early modern tapestries and carpets, c. 1500–1780 Edith Standen and Jennifer Wearden;

- 16. Furnishings, c. 1500–1780 Natalie Rothstein and Santina Levey;
- 17. Dress in the early modern period, c. 1500–1780 Aileen Ribeiro;

Part IV. The Nineteenth Century:

- 18. Cotton, 1780–1914 Douglas Farnie;
- 19. The western wool textile industry in the nineteenth century David Jenkins;
- 20. Silk: the Industrial Revolution and after Natalie Rothstein;
- 21. The linen industry in the nineteenth century Peter Solar;
- 22. The hosiery industry, 1780–1914 Stanley Chapman;
- 23. Machine-made lace: the Industrial Revolution and after Santina Levey;
- 24. Textile design and furnishings, c. 1780–1914 Elisabet Stavenow-Hide-mark;
- 25. Dress: the Industrial Revolution and after Penelope Byrde;

Part V. The Twentieth Century:

- 26. Man-made fibres before 1945 Donald Coleman;
- 27. Man-made fibres since 1945 Jeffrey Harrop;
- 28 Cotton since 1914 Lars Sandberg;
- 29. Wool textiles in the twentieth century David Jenkins;
- 30 Hosiery and knitwear in the twentieth century Stanley Chapman;
- 31. Fashion for men and women in the twentieth century Lou Taylor and Fiona Anderson;
- 32. Furnishings and industrial textiles, 1914–1999 Mary Schoeser;
- Bibliography.

God fornøjelse.

Vibeke Ervø

Roses From The Heart

Hvad 25.566 kyser kan fortælle: Sy en kyse til minde om en kvinde deporteret til Australien.

I 1776 opnåede USA sin selvstændighed. Dette betød, at England og Irland ikke længere havde mulighed for at deportere sine straffefanger over Atlanterhavet og man måtte se sig om efter en ny mulighed for at slippe af med de mange dømte personer, der ikke var plads til i britiske fængsler, og som man gerne ville slippe af med i det overbefolkede England.

Øjnene faldt på det forholdsvist nyopdagede Australien, hvor der var god plads, og hvor man kunne sætte fangerne til at opdyrke landet eller bedrive minedrift – alt naturligtvis til fordel for englænderne.

I de følgende ca. 50 år blev tusinder af dømte kvinder og mænd deporteret fra Storbritannien til Australien.

Også eventyrere rejste til Australien, delvis på grund af rygter om guld. Blandt disse var danskeren Jørgen Jørgensen f. 1770, som 2 gange besøgte van Diemens Land, som i 1855 blev omdøbt til Tasmanien. Her blev han 1. styrmand på en hvalfangerbåd, og han siges at være den første, som harpunerede en hval i Derventfloden ved den nuværende hovedstad Hobart i Tasmanien. I 1831 giftede han sig med en deporteret fra Irland ved navn Norah Corbett.

Blandt alle de deporterede var 25.566 kvinder. Som altid gennem historien har kvinder og kvinders liv ikke nydt særlig stor opmærksomhed, men det skal være slut nu.

Den tasmanske koncept-kunstner Christina Henri har taget initiativ til en mindeudstilling for disse kvinder. Hun har fundet navnene på dem og på skibene, der transporterede dem til Australien. Nu opfordrer hun alle kvinder i hele verden, men først og fremmest England, Irland, Tyskland, Sverige og Danmark til at sy en kyse. På hendes hjemmeside findes mønster og vejledning til kysen, som hun efterfølgende vil vise på en stort planlagt udstilling både i sin hjemby og andre steder i Australien. Alle de nysyede kyser vil på disse udstillinger blive anbragt i skibsmodeller navngivet efter transportskibene. Udstillingerne vil blive åbnet den 9. maj 2008 og i første omgang turnere rundt i Australien. Herefter er det Christina Henris håb at kunne overføre dem til Europa, herunder også Danmark i løbet af 2009.

På følgende hjemmesider vil man kunne læse mere om projektet: www.christinahenri.com.au

www.femalefactory.com.au

Christina Henri har en forbindelse til Danmark. Hendes plejefar Hans Christian Bjelke-Petersen, 1872–1964, emigrerede fra Danmark til Australien sammen med faderen, en søster Marie og 2 brødre Johannes og Harald. Christina vil meget gerne i forbindelse med familie i Danmark, hvis der findes nogen.

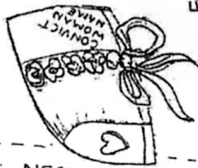
En ud af fem nulevende australiere har deporterede forfædre. Således har den forhenværende premierminister John Howard tre mandlige straffefanger blandt sine forfædre, og premierminister Kevin Ruud har en kvindelig deporteret blandt sine aner.

MASTER COPY: TRACE OR DO 2 PHOTOCOPIES. TO CUT PATTERN PIECES

BONNET BRIM CUT 2

- DON'T BE DAUNTED. NOT AS COMPLICATED ONCE YOU START.
- CUT OUT FABRIC - USE WHITE OR CREAM: CALICO OLD SHEETS, TABLECLOTH PETTICOATS, TREASURED SCRAPS, LACE.
- DRAW GATHERS.
- FIT CROWN TO BACK INSERT
- STITCH NECK HEM
- DO CONVICT WOMAN'S NAME ON BRIM.
- JOIN BRIM TO CROWN
- EMBROIDER AND EMBELLISH WITH HEARTS AND ROSES
- ATTACH RIBBONS OR TAPES

FRONT OF BRIM

NECKLINE HEM

DESIGN THE EMBROIDERY YOURSELF RESEARCH 19TH CENTURY FASHIONS. OLD EMBROIDERY BOOKS AND ILLUSTRATIONS. USE LACE TREASURES, BEADS, BUTTONS, UNUSUAL THREADS.

FOR CONVICT NAMES

www.femalefactory.com.au

FFRC/pdf/death.pdf 1845-1874

SEND BONNETS TO: Christina Henri, Hobart

FEMALE FACTORY HISTORIC SITE, LOOK IN EVENTS 16 DEGRAVES STREET, SOUTH HOBART, TASMANIA 7006

NOTE:

BONNETS ARE NATURALLY SMALL.

SEAM ALLOWANCE: JOIN BRIM TO CROWN

Reels from the Heart Artist: CHRISTINA HENRI, HOBART. Email: cjhenni@iinet.net.au WEBSITE: www.christinahenri.com.au PHONE 0407 575 018

YOU CAN HAND-SEW. MACHINE OR USE REVERSED LAYOUT MAY 2007 OVERLOCKER.

SEAM ALLOWANCE: JOIN TO GATHERS EDGE OF CROWN

READ EVERYTHING FIRST

HELPLINE: 036228 3603

BACK INSERT CUT 1.

25,000 BONNETS NEEDED.

E&OE 19.1.2007

Jill

NOTES: THIS PATTERN WAS DRAFTED IN 2005 BY ELSIE JAENSCHKE OF ST HELENS TAS. MULTI LAYERED BY JILL CARTURIGHT 22.1.06 CROWN SLIGHTLY MODIFIED 5.12.2006.

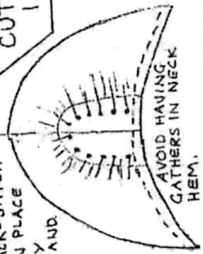
ORIGINAL 1860'S COLONIAL BONNET AT MARRIYA HERITAGE HOUSE, 03 6236 2791. 103 HARPENDEN ROAD BATTERY POINT, TAS. 7004.

Thank you for helping.

IMPORTANT: DRAW GATHERS FROM EACH END TO CENTRE. ADJUST EVENLY. MATCHING SYMBOLS AND FOLDLINES.

* EASIER TO BACK-STITCH IN PLACE BY HAND.

CROWN CUT 1.

NOTE: WIDTH OF NECK HEM IS CRITICAL TO THE FIT OF BRIM TO CROWN.

LATER: USE GOOD FINE POINT TEXTILE MARKER PEG TO PRINT YOUR NAME, DATE AND PLACE ON INSIDE OF NECK HEM. CAN BE PRINTED ON TAPE FIRST.

ANN. DAY, APRIL 2006, HOBART.

CONSIDER PLACEMENT OF EMBROIDERY BECAUSE BONNETS WILL LIE ON ONE SIDE OR THE OTHER WHEN IN ONE OF THE 75 HAMMOCKS IN THE FINAL INSTALLATION OF THE WORK. PLANNED FOR 2006.

SNAILMAIL: C. HENRI P.O. BOX 1040 SANDY BAY TASMANIA 7006

GRAINLINE FOLD

GRAINLINE FOLD

NECKLINE HEM 103

Sidste frist for indsendelse af kyser er den 8. marts 2008. Adressen er: Christina Henri, P O Box 1020, Sandy Bay, Tasmania, Australien.

*

Flere oplysninger om projektet kan fås ved henvendelse til mig, som også gerne vil informeres om delta-

Farvel Anni

På årets mest mørke, triste og våde dag fik vi meddelelsen om Anni Mejdahls død.

Anni var kasserer i TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening i den periode, hvor jeg var formand. Det betød, at vi fik et tæt samarbejde i en årrække. Anni var altid velforberedt til mindste detalje, og det var en fornøjelse at arbejde sammen med hende. Hun lagde også mange arbejdstimer i forklædeprojektet, og sammen har vi i “mar-ken” registreret talrige forklæder.

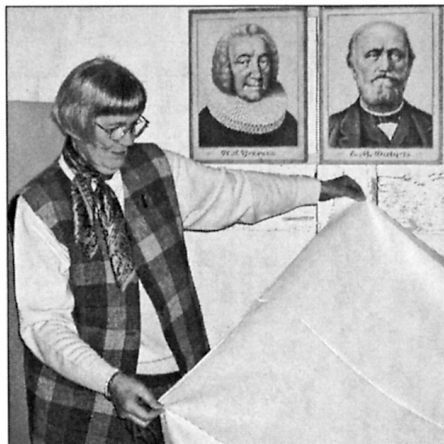
På grund af afstanden mellem Fyn og Holstebro, blev telefonen vores foretrukne kommunikationsmiddel. Vores samtaler handlede om meget andet end TENEN. Vi diskuterede udstillinger, udvekslede erfaringer om vores arbejde i væven, og efterhånden begyndte vi også at delagtiggøre hinanden i mangt og meget fra den private sfære. Sådan en telefonsamtale kunne nemt tage 2 timer. Hvilket ofte fik Annis mand, Jørgen, til at spørge, hvad man dog kunne finde på at snakke om i så lang tid.

I TENEN vil Anni blive husket som et dejligt menneske og en vidende samarbejdspartner, der al-

gelse med at sy en kyse, i håb om at kunne samle deltagerne til et “show-and-tell” træf inden kyserne sendes til Australien.

Lis Slottved

Ps.: TENENs redaktion har samlet møstersiderne med forklaring, fotogram og følge-blanket. De ligger i en enkelt pdf-fil med syv sider på TENENs hjemmeside under dette nummers galleri.

Anni Mejdahl i marts 2004 i Sønderborg.

tid gik 110% ind for de opgaver, hun påtog sig.

Annis sidste år var præget af svær sygdom. Men stædighed og livsvilje gjorde, at hun måske fik et par år ekstra i denne verden.

I august 2005 havde jeg en separatudstilling på Textilforum i Herning. Anni mødte op til ferniseringen – tydeligt mærket af sygdommen – men med både lyst og mod til at fortsætte sit eget arbejde i væven.

Farvel, Anni – og tak for mange, lange og berigende samtaler.

Susanne Nielsen

ARRANGEMENTS- OG UDS STILLINGSKALENDER

TENEN inviterer: *Rundvisning* lørdag den 9. februar i udstilling i Holmens Kirkes store kapel. Mødetid kl. 9:55 ved indgangen. Forhåndstilmelding er nødvendig. Læs mere om turen på side 8.

TENEN inviterer: *Generalforsamling* i Odense lørdag den 8. marts 2008. Der er mødetid kl. 10 i Odense. Forhåndstilmelding er nødvendig. Læs mere om turen på side 6.

Vendsyssel Historiske Museum:

Fødsel og Døb. Til 31.1.2008.

Adr.: Museumsgade 3, 9800 Hjørring

Viborg Stiftsmuseum: Foredragssalen

Hærvestæppet, vægtæppe 100 m x 10 m, broderet af 16 kvinder fra Mejlbygruppen, bygger på 31 akvareller af Inga Linde Jensen. 11.4. til 25.5.2008.

Adr.: Viborg Stiftsmuseum, Hjultorvet 4 og 9, 8800 Viborg

Bymuseet, Århus:

Nyt liv i kludene – genbrugstanken er ikke ny. Til 24.3.2008.

Adr.: Carl Blochs Gade 28, 8000 Århus C

Kunst- og Kulturcentret Tuskær:

Mønstrets magi v. billedkunstner Annette Holdensen. Vi arbejder med mønstre, tegner klipper og klistrer. Vi tager udgangspunkt i Tuskærs samling af Bakuba-tekstiler og lader os inspirere af Matisse og Islamisk Kunst. Lørdag den 21. til fredag den 27. juni 2008.

Tuskærvej 9, Fjaltring, 7620 Lemvig

Holstebro Kunstmuseum:

Pigedrømme – kjoler og undertøj gennem 500 år. 13.6. til 31.8.2008.

Adr.: Museumsvej 2, 7500 Holstebro

Textilforum:

QUINT tager udgangspunkt i tekstilt udtryk. Til 24.2.2008.

Forgreninger. Inspirerende og fantasifuld strik. 26.2. til 13.3.2008.

Den store Dag. Brudekjoler fra museets samlinger. Til 6.4.2008.

JAPAN – strikketøj med mere. 15.3. til 12.5.2008.

Konkurrencen *Den gyldne Pelsnål.* 12.4. til 14.6.2008.

Kvindekamp med strikkepinde. 8.3.2008. kl. 13–15.

Strik-in med Marianne Isager. 10.5.2008. kl. 13–15:30.

Adr.: Vestergade 20, 7400 Herning

Galleri Jytte Møller:

Malene Müllertz. Sammensatte tråde af ler. 5.4. til 3.5.2008.

Adr.: Jyllandsgade 45, 7000 Fredericia

Slemminge Skole: Arrangeret af Lollands Væveforening:

Mountmellick-broderi v/ Lis Ahrenkiel. Mountmellick – broderi er en irsk broderiform, som traditionelt udføres hvidt på hvidt. Lørdag den 1. marts 2008, kl. 9-15.30. Entré: 225 kr.

Strikmaraton v/ Lisbeth Tolstrup. Strik flot og farverigt med nye anvendelsesmuligheder. Lørdag den 12. april 2008, kl. 10-18. Entré: 350 kr.
Adr.: Engestoftevej 112, 4990 Sakskøbing

Køge Museum:

Påske i købstaden og på landet. 4. til 30. marts 2008.
Adr.: Nørregade 4, 4600 Køge

Dragsholm Slot:

Udstilling af selskabs- og brudekjoler – i forbindelse med rundvisning på slottet.

Adr.: Dragsholm Allé, 4534 Hørve

Danske Folkedanseres Region Hovedstaden: Byskolen i Hillerød
Anna-Margrethe Jonssons private dragtsamling. 29.2.2008 kl. 19:30-22.

Invitationen er på side 5 i dette blad.

Adr.: Carlsbergvej 13, 3400 Hillerød

Ordrup Sognegård:

Irene Skals viser lysbilleder og taler om: *At væve og sy med guld.*
12.2.2008 kl. 15-17.

Adr.: Henrik Hertz Vej 1, 2920 Charlottenlund

Rudersdal Museum: Mothsgården

På Hat med Verden – Skodsborg Hattefabrik. Til 24. marts 2008.

Se postkortet på side 12.

Adr.: Søllerødvej 25, 2840 Holte

Greve Museum:

Hedebobroderiets udvikling. Jytte Harboesgaard viser rundt. 27.4. kl. 14.

Omvisning: *Agehynder og hedebobroderier*, Kirsten Egholk. 14.5. kl. 17.

Foredrag: *Hedebobroderi i perspektiv*, Minna Kragelund. 18.5.2008, kl. 14.

Adr.: Bækgårdsvej 9, 2670 Greve

Officinet – Danske Kunsthåndværkere:

Vævelul. Bl.a. væver Lise Frølund. Til 22. 2. 2008.

Adr.: Bredgade 66, 1260 København K

Bredgade 66, København K

Helligaandshuset:

Maj 93, bl.a. billedvæv. 30. 1. til 10. 2. 2008, kl. 10-18.

Adr.: Amager Torv 22, København K

Kulturen: Tema Kina 2008:

Drakar från Kina. Fra 17. februar. 2008

Adr.: Tegnérsplassen, S-221 04 Lund

TENENs kalender udarbejdes på grundlag af arrangementer i *KultuNaut* – Den Elektroniske Kulturkalender. Yderligere oplysninger samt illustrationer modtages gerne direkte fra arrangører og deltagere. Deadline for korte meddelelser er ca. to uger før bladet udkommer. Send oplysningerne til Vibeke Ervø, som koordinerer listen.

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>hverv</i>
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@detail.dk</i>	formand + redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Teglgården 66 st.th 3460 Birkerød	45 81 05 05 <i>dehemmeregeberg@gmail.com</i>	næstformand
Bent Bille	Søndergade 66 5620 Glamsbjerg	64 72 15 65 <i>familien.bille@get2net.dk</i>	kasserer
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50 <i>slottved@privat.dk</i>	sekretær + redaktion
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl3450@yahoo.co.uk</i>	redaktion
Anni Bloch	Thingvalla Allé 5, 2300 København S	32 59 59 77 <i>anni.bloch@tiscali.dk</i>	bestyrelse
Tina Ejlertsen	Ravningvej 10, Ravning, 6760 Ribe	75 43 77 06 <i>tina.ejlertsen@get2net.dk</i>	bestyrelse
Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33, 6.tv 2800 Lyngby	45 88 32 67 <i>hfd@tdcadsl.dk</i>	suppleant
Margit Ambeck	Lyshøjgårdsvej 87, 1.th 2500 Valby	36 30 61 50	suppleant
Lucie Borgsmidt- Hansen	Broholms Allé 28 2920 Charlottenlund	39 64 31 85	revisor
Susanne Nielsen	Sasserød 16 5462 Morud	64 83 11 26	korrektur, forklæder
Vibeke Ervø	Åfløjen 4, 2. tv 2700 Brønshøj	44 85 18 44 <i>ervo@mail.dk</i>	kalender
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl3450@yahoo.co.uk</i>	redaktion, webmaster

... TENENs tips ...

Brug lige vinteraftnerne til at tjekke TENENs hjemmeside:

<http://tenen-dk.homeunix.org/tenen>

... hvert nummer af tidskriftet TENEN ...

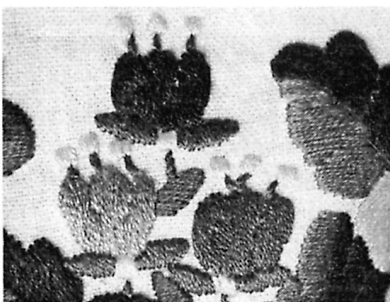
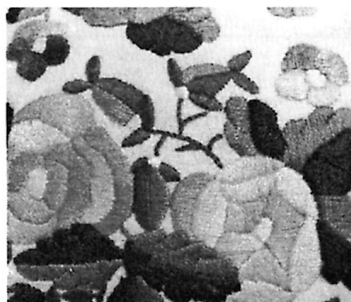
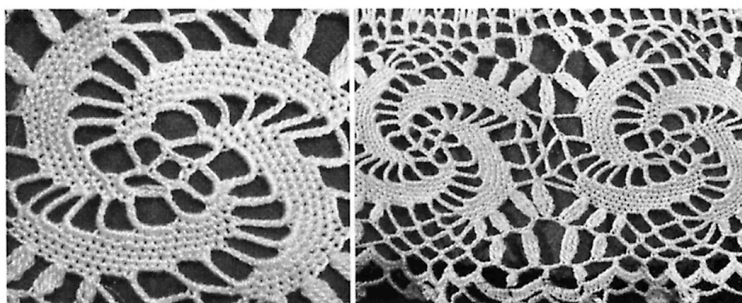
har sit eget nummer-galleri med farvebilleder og nu også med Internet henvisninger

... du er ikke alene ...

TENENs hjemmeside tjekkes for tiden af gennemsnitlig 140 personer hver måned og det bliver til knap 100 hits i døgnet - alle ugens dage.

Kamilleker i Farum

Det siges på Grønland, at en fangers duelighed bestemmes af skønheden og kvaliteten af hans kones kamikker ...

Kender du nogen, som har brug for et par "duelighedstegn", så er muligheden der nu!

Redaktionen har selv set dem hos spejdernes genbrug i Farum

